

MAGÁNKÉPTÁRBAN
A VALÓDI ÉS A KÉPZELETBELI

KALAPISZOLTÁN

1944 őszén beiratkoztam az újvidéki tanítóképző első osztályába, de a továbbtanulásból nem lett semmi, elsodorta a háború. Így aztán október derekán még mindig abban a forgalmas, jól menő kiskocsmában voltam csaposlegény, ahová a nyári hónapokra szegődtem.

Kint az utcán már napok óta szakadatlanul kígyózott a menekültek szekérsora, gyalogoszlopa, bent a kocsmá hangulata külsőleg nem sokat változott, zsongás és dohányfüst töltötte meg levegőjét, a törzsvendégek meg az „ejtőernyősök” elvegyülten ittak, ettek, kártyáztak, s csak némelyikük vetett olykor egy-egy gondterhelt pillantást az utcára.

Éppen egy korsó habos sört tettem az egyik állandó vendég asztalára a szokásos tízórai gáblija, a zsírban sült, vagdalt fokhagymával bőségesen meghintett májszelet mellé, amikor betért egy hajlott hátú, baráber külsejű ember, aki rendszerint állva szokta elfogyasztani kétdecijét. Kezében egy nagy, aranykeretes festményt tartott, a színét maga felé fordítva jött felém. „Éladom száz pengőért” – súgta a fülembé. „Szajré” – suhant át az agyamon, de elállt a lélegzetem, s a bizalmatlanságom is léket kapott, amikor a kézjegyet elolvastam: Hagyik. Hiszen ez a gimnáziumi rajztanárom munkája! Tavaly többedmagammal összefutottam vele a Dunaparton. Az állvány mögött állt, s megütözve nézte, hogy a túlsó, a szerémségi parton nagy füstfelhő emelkedik a magasba: az égő Ledinci ideiglenes égi nyoma. „Banditák, elrontották a képemet” – mondta kedvetlenül, s beletörődötten vászonra mázolta az égre kúszó gomolyt.

Füstölgő táj, füstölgő festő – ez a kép jelent meg a szemem előtt, miközben kiszámoltam a kért pénzt a feltehetően valamelyik elhagyott lakás faláról leemelt festményért.

Ez volt az első „szerzeményem”, ezzel alapoztam meg későbbi gyűjteményemet. Persze, akkor nem így fogalmaztam, eszem ágában sem volt, hogy én most valamiféle kollekció keletkezését indítottam el. Egyszerűen boldog vol-

tam, hogy vehettem egy Festményt – rajztanárom vásznát –, s örömmel vittem haza. Otthon anyám elszörnyedt azon, hogy félhavi fizetést adtam egy képért – kétszáz pengő volt a havi bérem –, s csak akkor nyugodott meg némileg, amikor elmondtam neki, hogy a pénz a borralalóából jött össze, a havi fizetés el-sején ezúttal is hiánytalanul bekerül a családi költségvetésbe. A békesség azonban nem ült ki az arcára, mert ugye a nem várt pénznek is ezer helye lenne, most meg az ezeregyedikre ment.

A Hagyik-festmény ma is a falon függ, a múltó évek során egyre szaporodó társai nem túrták le onnan. Ez a zöldes és szürke átmenetekben megfestett, szabályos, nyugodt és békés hangulatot árasztó Duna-parti tájkép még azzal is magához láncolt, hogy ismert helyszínt ábrázol. A festő az egyik kültelekről, az akkor még alig lakott Sangháj-telepről nézve örököltette meg a folyót, az uszályokat, a távolabbról kibontakozó város körvonalait, a volt báni palota, a mai végrehajtó tanács épületének tornyával. Itt, ezen a félig-meddig lakatlan partrészen cserkésztem többedmagammal diákkoromban a vasárnap délelőtti nagymise helyett, itt futkároztam a cserjék közt, ugráltam csónakból csónakba, fellopokodtam az uszályokra.

Később kerestem Hagyik István nevét a művészeti könyvekben, de egyikben sem találtam. Nem jegyzik a lexikonok sem, csupán az újvidéki gimnázium értesítője közli hogy „kiállító festőművész, a Nemzeti Szalon alapító tagja” volt. Ez a felismerés – mármint hogy ismeretlen a művészvilágban –, nem volt elég ok, hogy hűtlen legyek hangulatos Duna-partjához.

Hagyik uszályait az emlékezet karvastagságú hajókötelei tartják szilárdan a falon.

*

„Gyere, megfestelek” – mondta szinte szenvtelenül a kezdő Sáfrány Imre 1950 őszén, s mindjárt fogott is egy hokedlit a konyhából, kiülteget a napfényes teraszra, majd bement a festékesdobozért, kihozott egy alig használt papundeklidarabot is, és munkához látott.

„Házinéni, hogy tetszik” – kérdezte már egy fél óra múlva anyámtól, akinél egy hónapos szobában lakott harmadmagával. Választ alighanem nem is várt, hadilábon éltek egymással, az volt a vád ellene, hogy a festékből mindig jut a padlóra, a bútorra, a függönyre is.

Ez a portré lett gyűjteményem második darabja. A leírt esemény jelentéktelen mozzanatai idővel fontos belső tartalmat kaptak: annak a garabonciásnak az emlékéit őrzik, aki az ötvenes évektől kezdve örökösen forgószeleket kevert képzőművészeti életünkben. Ha ma rápillantok ifjúkori önmagamra, nemcsak képmásomat látom, hanem Mestrót is, ahogy festés közben átalakul hunyorgó, motollázó idegdúccá. Kedves ereklyém közé tartozik, bár az a sejtésem, hogy

– ha élne –, nem sokra becsülné ezt a munkáját, esetleg későbbi munkásságának realista előzményeként kezelné. „Öregem, ez nem az igazi” – mondaná, s ha mókás kedvében lenne, akkor hamiskásan még ezt is hozzátenné: „Meg aztán a modell sem volt a legjobb.”

Mondom, ez a portré volt a második. Később a kollekcio gyarapodását már nemcsak a véletlen irányította, hanem a születő igény is, valami újfajta szükséglet. Az a kívánság – így is mondhatnám: az önzéssel határos óhaj –, hogy amit szépek tartok, ami képes újra és újra „feldobni”, az lehetőleg minden időben legyen ott a közelemben, bármikor vethessek rá egy-egy pillantást, töltsse ki életemnek többé-kevésbé üresnek mondható szakaszait is – amikor az egyik szobából átmegegyek a másikba, borotválkozás közben, újságot olvasás után és a délutáni alvás előtt, két tévéműsor között.

Műélvezet házi használatra? Igen, alighanem ez lehet a kis magángyűjtemények funkciója.

*

A gyűjtemény gyarapítása különleges, olykor ügyeskedéssel is járó műveleteket követel meg. Ennek folytán a képvásárlásnak, a képhez való hozzájutásnak csaknem minden formája ezen a mi tájainkon is meghonosodott. Talán csak az aukció nem eresztett mélyebb gyökeret, aki ebben érdekelt, annak Belgrád vagy Budapest felé kell tájékozódnia, esetleg másfelé is.

A gyűjtőnek például minden vasárnap reggel át kell böngésznie az újság apróhirdetés rovatát, ha elmulasztja, könnyen megeshet, mondjuk, hogy elszalaszt egy 15–20 évenként csak egyszer ismétlődő Farkas Béla-pasztellt. Időnként tanácsos felkeresni a régiségboltokat, de a „nejlonpiacot” sem szabad elkerülni, ott legutóbb Hangya-rajzok cseréltek gazdát.

A gyakorlott gyűjtő ismeri a titkos lelőhelyeket, tud néhány címet, ahol az örökösök áruba bocsátották az egykori családi gyűjtemény maradványait. Mélyen hallgat róluk, s ha történetesen kiszemelt valamit, gyorsan hozzáfog a rávaló előteremtéséhez. Gyűjti a dinárokat, újabban a márkákat. Esetleg úgy is, hogy piacra dobja azokat a festményeket, amelyekről le tud mondani, vagy amelyek eredetileg is erre voltak szánva.

A cserepéldányok állandóan forgalomban vannak. Az óvatosság ezek esetében módfelett tanácsos. A csencselés alkalmával – más kifejezést nem is használhatok –, nincs barátság. A szabály az, hogy ki kit úgy ejt át, ahogy tud.

Kiállításra a gyűjtő a legritkább esetben vásárol. Esetleg kinéz magának valamit, s néhány nap múlva felkeresi a művészt műtermében. A közvetítő kizáró, a „hivatalos ár” mellőzendő!

Ezeknek a műteremlátogatásoknak egyébként különös hangulatuk van. Már a helyszín sem mindennapi, de a vendéglátó sem közönséges halandó, inkább

csodabogár. Az embereket leginkább az őszinte tisztelet hajtja oda, de olykor a huncutság is, az eredményes alkudozás reménye.

A festők általában ismerik „kuncsaftjaikat”, tudják, kinek érdemes engedélyt adni. Boško Petrović péterváradai műtermében volt egy sarok, ahol a beprotezsált kispénzű gyűjtők kedvükre válogathattak az élére állított festmények között. Megengedhette magának ezt a luxust, rendkívül termékeny volt, műveit sok változatban készítette el, olykor másolatban, replikában is.

Külön gond a művészi ismerős. Felkeresni vagy nem felkeresni őt vásárlási szándékkal? Hátsó szándékot lát-e majd a látogatásban, alamizsnagyűjtést? Kiss Júlia szobrásznővel egy utcában nőttünk fel, ő a Hunyadi utca négy alatt, én a hatosban. Nem voltunk pajtások, mert engem, a pelyhes állú legénykét, már az idősebb, teltebb lányok érdekeltek, ő pedig nagy szemű, de még vézna kislány volt. Amikor felnőttünk mindketten, meglátogattam műtermében, elbeszélgettünk erről-arról, miközben kinéztem magamnak egy ülő, telt női bronzalakot. Nekem ajándékozta. „Ez jár a szomszédnak” – mondta, s a kezembe nyomta. Pedig az imént arra panaszkodott, hogy munkanélküli. Jól tettem-e, hogy elfogadtam, szabad volt-e? Ez a kérdés azóta is ott ül a testes aszszonyalak mellett a bronzpadon.

A „műkereskedésben” is legjobban a tiszta ügy. 1980 legvégén levelet írtam Wanyek Tivadarnak, s közöltem vele, hogy szívesen vennék tőle képet, amennyiben az ár nem haladná meg a 700–800 ezer régi dinárt. „Ha elfogadja ajánlatomat, kérem, válaszoljon” – tettem hozzá. Nemsokára jött az értesítés: „... szívesen állok rendelkezésére a képvásárlást illetően – írta –, de csak tavasszal lehet róla szó, jelenleg képeim java Brüsszelben van, ott egy önálló kiállításom van.”

Az árat sem hétszáz, sem nyolcszáz ezerben, hanem 750 000-ben állapította meg. „Megfelel?” – kérdezte kissé aggodalmaskodva.

Tavasszal a franciasapkás mester franciás könnyedséggel nyitotta meg műtermének ajtaját, bent pedig a falakon, Fehér Ferenc szavaival élve, a „... bánáti alkonyatok fölfeszített barna denevérjei – a festmények fogadtak”, rajtuk pedig „bölcselelő, szék, korszó, ikon: élet és halál – a megmásíthatatlanság rekvizitumai”.

Két évvel később már 25 000, azaz két és fél millió régi dinár volt egy „márkás” festmény. Ennyiórt lehetett venni az újvidéki Művelődési Központ Kis Képzőművészeti Szalonjában, öthavi részletre. Ez is tiszta sor volt.

A kissozonban mindig volt valamilyen érdekes kiállítás. Egy ízben Kiskapuk gyűjtőcímmel Zoran Petrović a gazdag oromzatú falusi házokról készített képeit állította ki. Egy fehér, málló falú, zöld zsalugáteres szerémségi ház képét választottam ki magamnak. Csak otthon vettem észre, hogy nincs kiskapuja. Nem hiányzott, de azért megtréfáltam festőjét. „Milyen parasztház az, ahol a nagykapun közlekednek?” – kérdeztem tőle egy néhány soros levélben.

Felvette a fonalat, elmondta, hogy a festő ugyan mindenható a vásznon, de ez esetben győzött a látvány, s így maradt minden úgy, ahogy volt. Mint írja is „nem mert falat bontani”.

Még abban az évben egy Hangya-festményt is vettem!!!

*

Aki csak egy kicsit közelebbről ismerte a megboldogult Hangya Andrást, az már sejti, hogy miért került az előbbi mondat végére a három felkiáltójel. Hangyától, hogy úgy mondjam, rendes úton, semmit sem lehetett vásárolni. Ekkor történt meg először és utoljára, hogy a kisszalomban Hangya-művet árultak! Egyik barátja vitte be, mert be akarta bizonyítani, hogy van érdeklődés iránta, munkái a legmagasabb napi áron találhatnak gazdára. Nem segített ez sem, tőle továbbra is csak rajtaütésszerűen lehetett képet szerezni. Ki kellett lesni, mikor fejez be valamit, s akkor lecsapni rá: egyszerűen leemelni a stafelájáról. Néhány szabadkai barátja volt olyan kiváltságos helyzetben, hogy ezt megtehetette, meg Nagy Ferenc. Az előbbiek közvetítésével lehetett olykor-olykor hozzájutni egy-egy Hangya-festményhez, az utóbbi, a volt szövetségi miniszter és tartományi kormányelnök pedig a legszebb Hangya-kollekciót hozta létre.

A gyűjtők sok mindent megtettek, csak hogy hozzájussanak egy Hangyához, egy Andrija Mravhoz, ahogy Németh István mondaná. Némelyik rátört zágrábi otthonára, s addig nem tágított, ameddig nem volt eredmény. Én egy másik – csakhamar kiderült: sikertelen – utat választottam. Amint lefizettem a kiskalériában vásárolt Hangya-kép árát, az 5000 dináros újabb havi részletet zágrábi címére postáztam, s közöltem vele, hogy minden hónapban kitöltöm az utalványt, egészen addig, amíg nem szól, hogy elég, a kérésem pedig az volt, hogy „alkalomadtán majd lehetőséget ad nekem, hogy képei közül válasszak egyet”. Betegségére, rossz közérzetére hivatkozva utasított el: „a tudóm miatt kórházba készülök, nagyon rossz hangulatban”. Mint szomorkás képeire az apró piros foltot, úgy helyezte el a sorok között a reménységűt: „Megértését kérem! És ígérem, ha még majd lesz kedvem, nagy-nagy örömmel készítem el a képet...” A havi részlettől azonban azon nyomban, postafordulatával megszabadult, mintha leprás küldemény lett volna. „Az ötezer dinárt visszaküldtem – írta levelében –, mert az előleg m i n d i g (Hangyától kétszer aláhúzva) akadályozta a munkában.

Mondanom sem kell, hogy a többszöri levélváltás után sem lett a vásárból semmi. Kapni lehetett tőle, de venni? Főszerkesztő koromban, a hivatal után nekem is „járt” egy-egy levélkép. Korábban, amikor még a Magyar Szó illusztrátoraként dolgozott, a szerkesztőségi asztalon tízesével heverték a Hangyarajzok. Ha összegyűjtöttem volna az Érik a gyümölcs (1951), a Johanna őszentsege (1954) és még ki tudja, hány folytatásos regény szövegrajzainak javát,

ma én lennék a Krózus. Barátai gyakran kaptak tőle, így aztán még ajándékoszra is jutott.

Hogy, hogy nem, kicsi gyűjteményemben mégis Hangya András művei vannak a legnagyobb számban képviselve, bár az elmondottak után ez talán már nem is tűnik képtelenségnek. A falon festményei, levélképei, tusrajzai, pasztelljei sorakoznak. A motívumok változatosak, sokrétűek, bár nagyrészt közismerten „hangyaiak”, messziről rájuk lehet ismerni: napernyős kerthelyiségben ülő, iddógáló vagy éppen tébláboló vendégek; külvárosi vurstli hajóhintákkal; kucséber félrekapott kalappal; veszteglő, egyfogatós bérkocsik, azaz pontosabban: ócska konflisok; betyár az elkötött lóval, csikóval, háttérben két lovascsendőr; rátarti menyecske, kosárral a kézben; kávéházi sakkozók.

Ez az utóbbi – egy ceruzarajz –, gyűjteményem egyik legkedvesebb darabja. Háromalakos, de valójában két főszereplője van: a két sakkozó. Az egyik, aki lépésen van, mélyen elgondolkozva nézi a táblát, a másik arcára kiült a kisördög, gúnyos vigyorral nézi ellenfelét, mintha csak ezt mondaná: Te számár, nem látod a kétlépéses mattot!

Már azért is gyakran rátéved pillantásom, mert ismerős szituációt örökít meg. Valamikor, a szerkesztőségi klubban, sokat háborúztam Gál Lászlóval a hatvannégyes mező felett. „Hajnali” nyolckor találkoztunk, ő, korán kelő lévén, már túl volt a napi penzumon, az én munkanapom pedig még nem kezdődött el, úgyhogy tízig kedvünkre üthettük-verhettük a táblát az egyre szaporodó kíbicek gyűrűjében.

Valahogy mi is ilyen gúnyos vigyorral nézhettünk egymásra, amikor nyert hadállásunk volt, mint ahogyan azt Hangya oly találóan ceruzavégre kapta.

A gonoszkodó, kicsit ártani akaró ember sem túl rokonszenves, sem túl ellenszenves jellemét találta el Hangya András sok-sok apró, satírozó vonással.

*

Visszatérnék néhány mondattal Wanyek Tivadarra. Szeretem ennek a volt fotográfusnak, színpadi díszletfestőnek a munkáit, aki „a bánati táj, a falvak jellegzetes motívumait, a népművészet elemeit egyesíti dekoratív hatású, konstruktív szellemű festészetében”. Ezt a megállapítást az 1968-as kiadású, Zádor Anna és Genthon István szerkesztésében megjelent négykötetes *Művészeti Lexikon*ból vettem át.

Wanyek tehát „lexikonos” szerző, ami rendben is van, ott a helye, a bökkenő azonban az – s ez jut gyakran eszembe, amikor rápillantok a szobám falán függő festményére –, hogy ő csak „kivétel”, majdhogynem véletlenül került oda. Ilyen kivétel még Balázs G. Árpád és Baranyi Károly, a szobrász. Ők szorosabb kapcsolatot tartottak a magyarországi képzőművészeti élettel, akárcsak Wanyek, akinek 1964-ben kiállítása volt a Fényes Adolf Teremben.

A többi jugoszláviai magyar művész rendre kiesett a látókörből, egyszerűen nem léteznek, mintha az élet megállt volna Jakobeynél, Juhász Árpádnál, Szirmai Antalnál.

Nem jegyzi a lexikon a régebbiek közül Pechán Józsefet, Oláh Sándort, Farkas Bélát, Húsvéth Lajost, s azokat sem, akik több mint húsz évvel ezelőtt, a lexikon készítésének időpontjában sem voltak már „újabbak”, úgymint Ács Józsefet, Hangya Andrást, Sáfrány Imrét, Petrik Pált, Pechán Bélát, Almási Gábort, Vinkler Imrét, Kalmár Ferencet, Szilágyi Gábort, Faragó Endrét, Benes Józsefet. De nincs szó Bela Duranciról, a művészettörténészről meg a szerencsétlen autodidaktáról, Nagyapáti Kukac Péterről sem.

Nem véletlenről lehet szó, hanem állásontról, vagy álláspont hiányáról – nem is tudnám hirtelen eldönteni melyik a rosszabb –, a jugoszláviai magyar művészek ignorálásáról, kirekesztéséről. Nevükről, létezésükről még a Jugoszlávia művészete címszó alatt sem történik említés. Ebből aztán már logikusan következik, hogy nincs Jugoszláviai magyar művészet címszó sem, de a Vajdaság művészete sem kapott külön helyet, így aztán egy Milan Konjović nevét is hiába keressük a lexikonban, mivel a Jugoszlávia művészete címszóból is kiszorult.

Wanyek nyugtató gesztenyebarnái olykor egészen nyugtalanító gondolatokat ébresztenek, egyenesen a barna homályba vezetnek.

Sokféle szentenciát vontam le ilyenkor. Az egyik a következő: a jugoszláviai magyar galéria megalapítása nélkül nem lehet, vagy csak nagyon nehezen lehet eleget tenni azoknak a közvetlen és távlati feladatoknak, amelyek „külön érdeként, sajtóságos igényként” jelentkeznek a kisebbségi életben. Egy ilyen specializált képzőművészeti központ nap mint nap tudatosíthatná azt a nyilvánvaló tényt – az országban és a külföldön egyaránt –, hogy jugoszláviai magyar festészet volt és van, értékei számottevőek.

*

Sokszor van olyan érzésem, hogy kicsi gyűjteményem nem is képekből áll össze, hanem történetekből, s kötőanyaga sem valamilyen szigorúan körülhatárolt esztétikai mérce, hanem a fabulázás, az örök mese. Ha nem fegyelmezem magam, még a gátakat is átörhetik, tavaszi árként kiléphetnek medrükből. Most is ez fenyeget, pedig még szólni szeretnék egy imaginárius galériáról is. Bőbeszédűségem „áldozatait” itt csak megemlíthetem: nem szólhatok részletesebben Dobó Tihamerről és Kapitány-rétjéről; az autodidaktákról, akik itt a hivatásosak, a „nagyok” között elvegyülve egyáltalán nem lógnak ki a sorból; tusrajzaimról, így Nikolajević, Konjović, B. Szabó György és Sáfrány egy-egy régi, 1948-ban, 1949-ben, a két utóbbi esetében pedig az ötvenes évek elején készített munkájáról.

Lezárom tehát a zsilipeket, hogy említést tehessek még egy képtáramról, a képzeletbeliről.

Több mint tíz évig jártam a régi festők nyomában. Felkutattam a becsei Than Mór bácskai emlékeit, részleteztem a verseci Melegh Gábor alig ismert életművét, életrajzát, áttekintettem a kulai Jakobey Károly utolsó éveit, ébresztettem a zombori Juhász Árpád emlékét, az újvidéki Vidéky, a begaszentgyörgyi Szentgyörgyi és a zsabylai Kálmán Péter indulásáról gyűjtöttem mozaikkockákat, de feldolgoztam Munkácsy és Székely Bertalan, László Fülöp és Moholy-Nagy László vidékünkön való tartózkodásának egy-egy epizódját, s írtam Csók István, Czöbel Béla és Nagy István egy-egy művének itteni sorsáról.

A munkás évtized során nemcsak az írárok szaporodtak el, hanem hétről-hétre, hónapról-hónapra gyarapodott a már említett imaginárius galériám. Ebbe az itt született, az innen indult, illetve a más tájakról ide érkező híres vagy kevésbé híres művészek a Vajdaságban, az országban és a határokon túl fel lelhető képeinek legjavát „gyűjtöttem be”, magamnak, házi használatra. Ilyen nincs senkinek sem, ez valójában egy parányi, de könnyen tágítható, összerakható, magammal hordozható kiállítási terem. Kulcsát mindig magammal hordom, de bármikor megtekinthetem kulcs nélkül is.

Sokszor már nem is tudom, hogy melyik a kedvesebb, a valódi vagy a képzeletbeli? S melyik az igazi, melyik a kitalált?

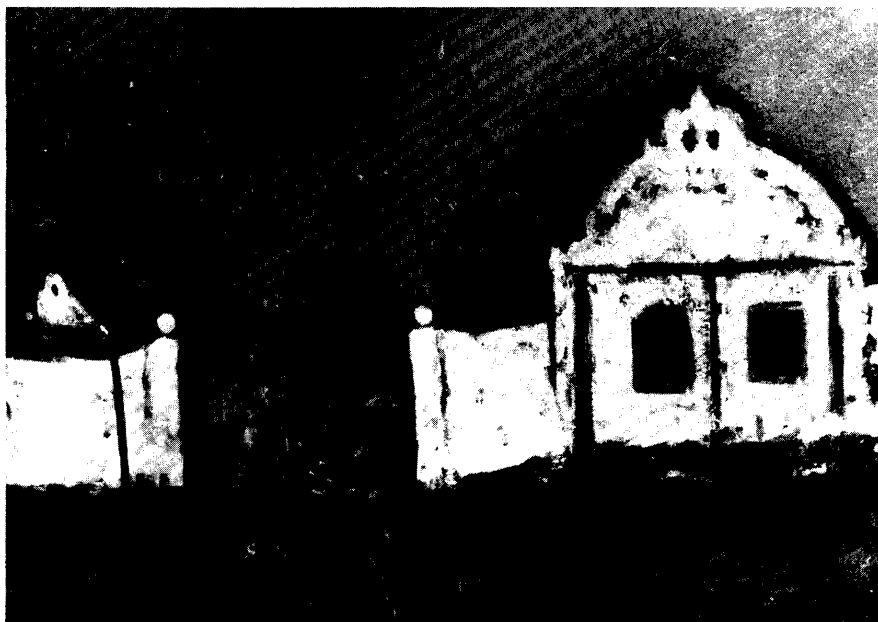
A kettő olykor a valóságban is összefonódik. Így egy budapesti antikváriumban ráfútottam Vidéky Károlynak 1844-ben, a Pesti Divatlapban közzétett négy színes metszetére, legutóbb pedig regényes körülmények között került hozzám Juhász Árpád hat hátrahagyott műve. A diszkréció nem engedi meg a körülmények részletezését, annyit azonban elmondhatok, hogy a kis kollekció egy tusrajzból áll a rendkívül gazdag néprajzi sorozatból, három ceruzarajzból – az egyik lap mindkét oldalán több mint húsz tanulmányrajz van felnőttekről, gyerekekről, a képkeret is úgy készült, hogy a rajz egyik és másik fele is látható legyen, ilyen értelemben a kis gyűjtemény nem is hat, hanem hét darabból áll –, meg két kisebb formátumú olajfestményből. Az egyiket falpra festette a mester, s amikor kézbe vettem, Herceg János sorai jutottak az eszembe, aki *Módosulások* című regényében írja Juhász Árpádról, hogy „...leheletfinom őszi tájakat tudott festeni tenyérnyi vékony deszkára, vagyis a szivarosdoboz sperlemez födelére, amit Gerig Mici tett neki félre, hogy trafikjában több legyen a hely, ha megtelik diskuráló és kurizáló urakkal”. A festményen ábrázolt őszi táj valóban leheletfinom, de sajnálattal kellett megállapítanom, hogy a lap nem Gerig Mici zombori trafikjából való, hanem a budapesti Kreutle Ferenc Károly utcai festékkereskedéséből, s alighanem egy festékesdoboz alja lehetett, a skatulyában a tubusfestékek sorakozhattak katonás rendben.

Ha a gyűjtőszenvedély nagyobb lángot fogott volna bennem, nagyon valószínű, hogy a valódi gyűjtemény és a képzeletbeli galéria közötti kapocs még

szorosabb is lehetett volna, még több művelődéstörténeti emlékről számolhatnánk be. Az élet, így mondják, csupa elszalasztott alkalom. Két Eissenhut-vázszon jut most eszembe, három Nagy István-tájkép meg egy kolostorbelsőt ábrázoló kis Than Mór-festmény, amelyek gazdát cseréltek, mire én összekapartam a viszonylag nem is nagy összeget.

A való és az imaginárius mostanában éppen keresztezi egymást az időben. Két beszámoló jelenik meg róluk szinte egy időben – külön az egyikről, külön a másiktól –, két „tárlatvezető”: az egyik ez a cikk, amit most az olvasó kézben tart, a másik pedig a Festők nyomában című kötetem.

Mintha egy új mese is születőben lenne...

Zoran Petrović: Szerémségi parasztkapu, olaj, 1977